

camins sovint espatllats pel mal temps. Així la Bessaràbia fou representada en el Parlament de Bucarest per 120 mandatariis, pertanyents a totes les classes, a totes les religions i a totes les minories ètniques de la província.

I bé: cinc anys han passat des de la unió, i mai no s'ha sentit una sola veu alçar-se dins l'Assemblea contra la reunió de la Bessaràbia a la mare pàtria. Al contrari, durant les més violentes lluites entre els partits polítics del país, tan bon punt la qüestió de la incorporació de la Bessaràbia era posada en joc directament o indirectament, fos per qui volgués, els diputats bessarabians es creien en el deure de pujar a la tribuna i declarar que, qualsevolga que fossin llurs divergències amb el Govern, eren tots solidaris per afirmar llur adhesió a la Romania i al seus sobirans. Apenes fa un mes, el diputat de Bessaràbia Buzdegan, ho repetia enmig dels aplaudiments *unànimes* de la Cambra ».

L'autor d'aquest article passa per alt la forma com renuncià l'Assemblea de Bessaràbia a les condicions posades a la seva unió amb Romania, que anaven dirigides a salvaguardar l'autonomia regional. La renúncia no fou pas espontània. La supressió d'aquesta autonomia és el punt flac de la tesi romanesa. Tanmateix no afecta essencialment la tesi del caràcter nacionalment romanès d'aquell territori.

Completen el treball una selecció de textos d'autors no romanesos. Entre altres, Comnène cita els testimoniatges del cèlebre escriptor rus L. Dikomirot i del famós general Kuropatkin.

En el llibre *La Rússia política i social* (1886), escriu Dikomirot:

«Avançant cap al Migdia, veiem encara un petit territori fronterer de la Romania i de cap manera rus. L'ambició dels tsars ha creat allí per a Rússia una causa de complicacions internacionals. El Danubi, a l'embocadura del qual estan situades aquestes comarques... no té res de comú amb Rússia.

No obstant, aleshores de la darrera guerra (1877-1878) Alexandre II cregué necessari de pendre-les als romanesos — els seus propis aliats — que protestaren enèrgicament contra aquesta injustícia. Alliberada, Rússia s'apressarà — és gairebé segur — a restituir als romanesos aquests territoris.»

En el seu llibre *Els problemes de l'exèrcit rus* (1910) declarava Kuropatkin:

«El poble romanès de Bessaràbia, anexas fa cent anys, viu encara avui separatament, com si estés fora de la població russa. En l'esdevenidor, sigui per camins pacífics, sigui a conseqüència d'una guerra, la unitat del poble romanès és inevitable.»

El ministre romanès a Londres, N. Titulescu, publicà en el número de juny de *Nineteenth Century* un article (*Roumania and Bessarabia*) per l'estil del que acabem de resumir. — A. R. I V.

El dret democràtic i el dret nacional

Charles Maurras, a la *Revue Universelle* (15 juny), diu que és un mal senyal per als defensors de la democràcia llur plantejament de la qüestió jurídica: «Hom recorre al dret — diu — quan la causa és perduda de fet». Al·ludeix un estudi de l'eminent historiador italià G. Ferrero, en el qual s'assenyala la pèrdua de la superstició en un mite (dret diví, dret popular), per cridar l'atenció sobre

el perill que la violència s'aprofiti de ço que perd l'única superstició que resisteix. Segons Maurras, però, això no és exacte.

«No és exacte que el dret diví de l'antiguitat, el dret diví medieval i el dret popular s'hagin anat succeint tot reemplaçant-se com si haguessin procedit de principis antagònics. De fet, moderna o antiga, tota idea de dret és divina. Que hom tingui fe en el dret del Senat romà, en el del rei de França o en el del poble francès, aquest dret suposa per aquell que hi creu una empremta sagrada; només pot tenir el seu caràcter absolut de la divinitat, sigui quina sigui. Auguste Comte ho havia ben vist: pràcticament, per horror del metafísic en tot, esborrava el mot «dret» del seu vocabulari. Els fundadors de la democràcia moderna, protestants com Rousseau, catòlics com Lamennais, confirmen la regla; llur dret de poble és un dret diví. Així són divins tots els drets: no únicament el dret del cap polític (popular o col·lectiu, únic o hereditari), sinó el dret del pare de família, el dret del propietari, el dret del mercader i del treballador. No parlem, doncs, de dret, o compreguem que hi és implicada una garantia teològica».

Seguidament Maurras retreu uns quants exemples per demostrar que no hi ha cap dret diví particular. Àdhuc la democràcia francesa ha vist manifestades pels seus doctors les rels celestes del seu dret popular, i quan hom ha volgut rejoyenir el «dret republicà», ha calgut enfortir-lo amb les idees de Péguy o de Marc Sangnier. Per a Maurras, però, l'autoritat té un caràcter positiu reconegut per l'escola medieval, la qual exigia del poder digne d'ésser ungit amb la gràcia divina, que fos capaç d'assegurar el *bonum commune*.

«Es permès, doncs, de separar l'element diví del Dret, que sabem que és la corona de tots els poders, que no és el fonament directe de cap, si exceptuem els reis de Judea en la doctrina catòlica. Resta descobrir ço que justifica, en general, l'obediència a una llei, l'autoritat d'un tribunal, el respecte i l'eficàcia del poder d'un Estat».

Per a Charles Maurras l'èxit de les majories és un fenòmen de força. D'ací que el vençut no s'adhereixi al vencedor com s'esdevindria si hi hagués comunitat de fe en el sentit moral de llur debat i en la solució majoritària. Mentre la pàtria és una idea-força per la qual milers d'homes han volgut morir, el dret electiu és una ficció per la qual ni es viu ni es mor.

«No dicta cap sacrifici voluntari; els partits de comunisme i d'anarquia el rebutgen i prefereixen la força pura. Cas que hagi existit mai, l'imperatiu moral del vot és un monument en runes».

¿Què justifica, doncs, el poder, la llei i l'Estat? Allò que l'ha justificat i recomanat tot temps:

«El Govern legítim, el bon govern, és el que fa allò que deu, que ho fa bé i que reïx en l'obra del bé públic. La seva legitimitat és comprovada per la seva utilitat. El poder just neix per procurar als homes allò que els cal quan es troben reunits en comunitat.»

Prevé després Maurras contra el malentès que podria deixar creure que ell vol persuadir els homes que es governin en vista de llur utilitat superior. No tracta de suscitar actes humans, sinó de justificar una llei que els regula. Un cert govern és necessari al poble. La prova feta, el règim mereix aleshores, segons Maurras; la consagració religiosa que decideix les ànimes a favor de la legitimitat.

Aquest bé públic, però, on és? La societat de l'edat mitjana fou fundada i configurada per la idea contractual de la fidelitat al cap i del deure del cap envers el fidel; els dos segles darrers, segons Maurras, han estat descompostos i recompostos per les idees de llibertat i d'igualtat populars. Era el dret democràtic substituïnt el dret reial. Però damunt l'agonia del dret democràtic, punteja el flam naixent del dret nacional. Alguns pobles (p. ex. Itàlia), abandonen la democràcia com a nervi de llur acció i propulsor de llur moviment i es col·loquen sota la invocació nacional. El nom d'una pàtria comprèn aleshores el sentiment de la continuïtat de les famílies i de les races que es succeeixen; és la terra dels pares que els fills adapten a llurs desigs novells; és la terra fèrtil, humanitzada, rica de tresors artístics, riqueses lligades estretament a les forces de la terra i de la sang.

«Sobre aquests factors inanimats brilla la llengua, la que parla i la que canta, expressant un esperit civil i religiós»

És sofistic, diu Maurras, d'isolar un per un tots els caràcters nacionals per refusar-los.

«Si la llengua de la raça no basta per caracteritzar un poble, més insuficient és encara de reduir el seu ésser a la voluntat que passa i a la consciència que vacil·la».

I més avall:

«Una pàtria elevada al rang de nació és una obra que resta una nació. Puix que l'obra és inacabada, i l'acció continua».

El dret nacionalista de l'interès comú, per l'ordre que fa naixer, per la intel·ligència que escampa, per l'abundància i la pau que anuncia, tendeix a reunir una unanimitat de sufragis.

«L'evolució es produirà sense que cap novetat *moral* o religiosa hi intervingui. El comandament nacional és el más modern de tots, i el món contemporani no en coneix cap de més eficaç».

Maurras cita l'exemple de Rússia i d'Amèrica, en les quals la Revolució i la plutocràcia, respectivament, han avivat el sentiment nacional fins a la xenofòbia, i acaba amb aquest important paràgraf:

«La democràcia estimula el nacionalisme arreu on les tribus humanes poden dir: *Per què no? I: Jo valc tant com els altres.* Bo o dolent, l'esdevenidor és de les nacions. Allò que no és unit en cos de nació serà anorreat. Hom pot deplorar aquestes competències en interès de les nacions antigament constituïdes, que ja no són soles a gaudir dels privilegis d'aquest règim. Mentre l'evolució seguirà aquest camí, estigui segur el senyor Ferrero que en els pobles que s'en duu, no cal témer ni veritable crisi de disciplina i d'obediència, ni carència profunda de comandament». — J. V. F.

Tànger, Itàlia i la Mediterrània

Després de referir-se a la situació actual, a les contradiccions de la política francesa, al nou estatut i a la posició de França, Gran Bretanya, Espanya i de

